„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску; Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 181. У Новом Саду, у недељу 22. августа (4. септембра) 1910. Година XXVI.

Соколи! — Здраво!

Српски соколски слет у Раваници (*за Хрватску и Славонију*) — **Српски соколски слет у Београду** (*за Србију*) — **Српски соколски слет у Невесињу** (*за Херцеговину*) — **Српски соколски слет испод Мајевице** (*за босанску Посавину и Подриње*) — **Српски соколски слет крај Моштанице** (*за босанску Крајину*) — **Српски соколски слет на Косову** (*за Ст. Србију и Македонију*) — **Хрватски соколски слет у Сарајеву** (*за Босну и Херцеговину*) — **Хрватски соколски слет у Пазину** (*за Истру*) — **Хрватски соколски слет у Сињету** (*за Далмацију*) — **Словеначки соколски слет у Цељу** (*за Крањску, Корушку и Штајерску*) — **Бугарски соколски слет у Софији** (*за Бугирску*) — **Чешки соколски слет у Лобошицама** (*за Чешку и Моравску*) — **Руски соколски слет у Петрограду** (*за Русију*) — **Пољачки соколски слет у Кракови** (*за Галицију и Познањ*).

Од ових четрнаест слетова, што смо их летос имали, шест су српски. Снажни и поносни словенски дух силно и смело проговори кроз соколску трубу на четрнаест места; у четрнаест разних словенских места закликта Соколство своју песму благородну и витешку; четрнаест словенских земаља славише славу соколску!

И од тих четрнаест слава, шест беху српске!

Српско се Соколство шири, српско Соколство јача, расте и напредује. Наше соколске наде се испуњавају, наша соколска вера постаје све и јача!

Ко је био на овим слетовима или ма на једном од њих, те видео младост, одушевљење и — што је главно — снагу Соколства; ко је био кадар да се задахне ма и најмање духом соколским и дао се понети овом моћном струјом словенског живота, па се после вратио у живот нашега друштва, тромог и лењог, спорог на народни посао, потонулог у неком тупом индиферентизму, сићушним заћевицама, борби око ствари, којима је вредност нула, обузима га још веће негодовање, него иначе. Срце му се пуни мржњом на ову бесмислену и неразумну равнодушност и он осећа потребу, да се испрси пред овом млитавошћу и сањивошћу и горким пламеним речима позове то друштво, да се тргне, да се буди, да се дигне у борбу за права живота, народног, потпуног и снажног, дисциплинованог и културног. Јер, само снажан, дисциплинован и културан живот је потпуни живот, живот прави. И смрт је боља, него тром и лењ, сањив и млитав живот. Има ли што горе од млакости: »о, бар, да си врела или студена, него си млака, те морам да те испљунем из својих уста!«

Наш истрзани, рашчережени народни организам треба једну снагу, треба једну бескрајно јаку и истрајну силу, силу духовну и културну, која ће га попут електричне струје пожети и пробудити и најмањи његов делић и онај који је највећма пригњечен, умртвљен и успаван; пробудити у њему живот, узбудити крв и довести му снагу до могућег врхунца.

Та бескрајно јака и истрајна сила је **Соколство**. И економија и политика, и наука и поезија, све су то средства потенцирања народне снаге и живота; сад су то и увек су биле. Али наше време или боље рећи: прво средство међу средствима у наше доба је Соколство. Под знаком Соколства морамо ми данас чинити све остало и кад ово средство не би означавало усиљавање и борбу, ја бих рекао да основни тон у песми народног живота треба да буде Соколство! Ова мисао, ово уверење мора проникнути данас сваког Србина без обзира на крај у коме живи, без обзира на политичко, научно, религиозно или какво било уверење. Промислите ову мисао до краја, па ћете видети, да је тако!

Ако бацимо поглед по српским крајевима видећемо, да се Соколство шири и осваја на све стране. Ено, на слету у Београду и Сифији видимо Србе из Турске царевине! И та „раја“ соколује, и соколује са успехом. Али зато нема међу браћом соколима браће наше, **нема Срба из Угарске! Зар је у Угарској горе, него у Турској?** Рећи ће ко: не дозвољава се! Добро. Али, да ли је кривица само до забране? Није ли у томе и наше кривице? Запитајмо се, да ли смо ми учинили све могуће, да остваримо ову потребу народну? Је ли когод принео што на жртву за српско Соколство? Има ли кога међу нама, ко нема мира ни дању ни ноћу, зато, што у Угарској нема Соколства? Има ли кога, или је баш тај део народног организма најљуће пригњечен, или је наша млакост најгора, наша сањивост најдужа, наша тромост најтежа? Хоће ли се наћи међу нама људи, који ће наћи пута и начина, да израде код владе дозволу, а добивши дозволу, да спроведу соколску идеју у живот, да је обуку у народно тело и крв? Има ли међу нама бар два три човека, кроз чији ће мозак и душу соколска мисао прострујати, те око себе запалити опћу жељу народну, свију нас, да будемо Соколи? Морамо хтети неодољиво и тврдо, наша воља за Соколством мора бити истрајна и несаломљива, а за остварење ове воље и жеље, ове мисли и потребе не смеју нам бити превелике никакве жртве. Само даље од млакости, од половности! Не подајимо се хипнотизму, који врши над нама наш јачи сусед. У борби међу појединцима и народима овај хипнотизам је почетак смрти — сама смрт. Има лека за ту смрт, смрт народну. Тај лек је Соколство. Зажелимо га свим срцем, свом душом, заложимо се за њега и боримо до краја, јер ако је истина, да је за борбу само Соко способан, али је истина и то, да се у борби и борбом постаје Соко. То двоје иде заједно. И тако, браћо, у борбу за Соколство, и у Соколство за борбу, борбу за опстанак народа, снажни и културни. Последњи је час, јер није далеко опет нов слет Соколски, на коме и опет неће бити Срба из Угарске!

Соко.

Скренимо на прави пут!

(Намењено српским учитељима.)

Заиста невероватно. Но било вероватно, не било, тек мени рече један наш учитељ из Бачке од речи до речи ово: *„Јесте, увиђам и ја врло добро, од колике је важности просвећивање нашега народа, само то је неостварљиво. Наш ратар не ће књигу. Њему да је вина и ракије, а уз то мало картице! А шта га се тиче школа, књига! Ви сте господине још идеалиста, иако је доба идеализма већ прошло. Реализам влада!“*

Наш учитељ се као поноси, што се зна одбранити и празном речи — у овом случају — реализмом! Иронија! Зар не? Само је тај његов „реализам“ врло сакат, кад он може имати »реалне« погледе на свет, па ипак не увидети, да ми, ако и не ће наш народ књигу, не смемо све на томе оставити, него се мора-

ЛИСТАК.

Талијански краљ и краљица.

Чувени „заштитник краљева“ Е. Паоли, кога француска влада употребљава за тајног пратиоца и чувара својих високих гостију, написао је једну интересантну књигу о владарима, с којима је путовао по Француској. Из те књиге доносимо овај занимљив чланак.

Користећи се једном слободним временом, скокнем у Италију. Неколико дана иза мога доласка у Милан, вукао сам се лењо по чувеној »галерији Виктора Емануела«, која је била омиљено мјесто за шетњу како грађанима Милана тако и странцима, који су долазили у град. Захваљујући живости и веселости, која овде владаше, било је ово место ванредно типски кутак безбрижне веселе Италије. Загледавши се у један излог и опазивши рукавице, сетим се, да сам своје заборавио у влаку. Уђем у магазин. Предамном је ишла и једна дама. Беше то млада лепа женска, висока раста, у скромној, али елегантној црној хаљини. Кроз дуги плави вео — какав се носи за време вожње на аутомобилу — који је покривао не само лице него и шешир, светлиле су црне очи, које ми се учинише необично лијепе. Бујне власи су падале испод шешира, а црте лица јој беху фине и лепе. Нагнувши се над столом, разгледала је рукавице, које јој помоћник трговачки показиваше.

— Ове су сувише велике — рече она.

— У Вас су, милостива, веома мале руке, — одговори помоћник галантно.

Она се осмехну, али ништа не одговори. Стара госпа, која је њу пратила, погледа страшно младога човека. Међутим незнана лепотица, заклонивши руку, која је била веома мала, трпљиво је сносила да јој узму меру; нашавши најзад два новца плати и пође.

У тај мах уђе газда радње. Погледавши на посетитељку, он се запањи од изненађења, дубоко се поклони и чим она оде, узвикнувши окрену се помоћнику:

— Знаш ли ти, коме си мало час продавао рукавице?

— Не знам. али је она веома мила.

— Лудо! То је краљица.

— Краљица? На мене је дошао ред да се задивим. Како, зар краљица сама по тој галерији, по којој врви публика. Ја умало инстиктивно не појурих за њом, заборавиши, да сам у Милано дошао као туриста, а не ради своје политичко-полицајске дужности. Међутим један случај расхлади моју врућу жељу: њена појава се већ изгубила у оближњој гомили.

Сутра дан сам ручао код својих добрих познаника. Ту су се обично скупљала лица из чиновничкога а особито дипломатскога света. Ја сам причао о свом сусрету, изразивши своје чуђење томе факту, што краљица купује сама у пратњи једне дворске госпође.

— Зар је то Вама чудно? — одговорише ми, — нама ни најмање. Краљ и краљица имају врло скроман укус. Колико им допушта етикеција, они иду за тим, породичним и грађанским животом. Ево вам примера. Долазећи у Милано, где проведу обично не више од два-три дана, они наравно одседну у краљевском дворцу, али се не служе свечаним дворницама, него се задовољавају неколиким собама и малим бројем слуга. Јела им доносе из гостионице, а уједно и све посуђе. Они отпусте послугу, затворе врата и сами се служе јелом.

* * *

Мени се учини, да ме моји пријатељи не без неке жестине или шта више сажаљења извјештавају о наклоности краљевске породице ка простом начину живота. Касније сам се још већма уверио у томе, да је талијанској аристократији тешко помирити се са демократским намерама краља и краљице, које се тако оштро разликују од велељепности и раскошности пређашњега двора, чија је душа била још жива краљица Маргарета.

У самој ствари, у маниру краљице Јелене и Маргарете Савојске нема ничега заједничког. Удова краљица, захваљујући уобичајеном васпитању, природној уметности и чаробности свога лица, умела је привући у Квиринал цвет талијанске интелигенције, направивши најбоље њене представнике својим ватреним обожаваоцима. Црногорска нам Јелена, будући да је васпитана на дому свога оца, кнеза Николе, одрасла је у околини црногорскога краја. У дванајстој години су је одвели, да доврши своје образовање, у петроградски институт, где се она, образујући се у друштву дјевојака из аристократских руских породица, свикла на једноставне друштвене одношаје, у вријеме, кад јој се ум развијао под утицајем малко елегичне словенске литературе. Вративши се у отаџбину, она се користила потпуном слободом, која није била ограничена никаквом етикецијом. Живот је њен пролазио у цртању акварела, у чему је она брзо достигла знаменит успех, и у лову, у коме се оне показала неустрашива. Италију је први пут видела 1895. г. у Мљецима. куда ју је довео отац за време изложбе.

Кад је постала краљица. она се истакла малим, великодушним поступцима при помагању ближњем у невољи. Но поврх свега је постала узорна супруга и добра мати.

Краљ је опет изврстан домаћин. У доба, кад се његова мати, краљица Маргарета непрестано бавила књижевношћу и уметношћу, он, пошто је био још престолонасљедник показивао је приличну равнодушност према тим и другим сличним стварима. Како је био слаба раста, бавио се свим војним стварима. Његова војничка душа радо се подала строгој дисциплини свога наставника пуковника Озио. Краљ се са задовољством сећа онога незаборавимога утиска, како сам вели, које је још као младић осетио, кад је именован заповедником пешачке чете, при годишњој паради у Риму.

— Узбуђење моје — причао је он — беше тако велико, да сам у гомили, која ме је поздрављала, познао само свога учитеља математике.

Љубав према војним стварима још му је већма прирасла срцу, када је као престолонасљедник постао заповедник напуљске војске. Лакомислено напуљско друштво, наклоњено весељу и распикућству, мислило је, да ће наћи у њему светскога, чаробнога принца. Али се свет

мо трудити, да заволи књигу, те да је »хоће«! Но и то је по његову рђаво схваћеном „реализму“ несстварљиво. „Када неко не ће књигу, не можеш му је силом осладити, а силом нити хоћемо, нити можемо“. Но и у овом случају заборавља тај учитељ, да има баш код нас Срба факата, који противно говоре, а та су: успеси наших учитеља у Горњој Крајини на пољу народног просвећивања. Али тамо су учитељи мало друкчији, него овај наш „реалиста“. Тамо ти они оснивају *аналфабетске течајеве, зимске школе, јавне књижнице, држе јавна предавања*, чак у најновије доба, желећи још боље и интензивније радити на овом спасоносном пољу, *оснивају једно просветно друштво*. Каква разлика! Потпуна два контраста! »Идеалисте« — помислиће споменути наш уча. Но ми му велимо: једино тај и таки »идеализам« доноси плода и то беријетног! То видимо! Од оног пак „реализма“, како га је схватио тај мој пријатељ, не видесмо још никакве користи. Кад је то тако, онда треба примити њихов „идеализам“, а одбацити надриреализам, те поћи њиховим стопама, ако се има љубави према свом народу и бриге за његову будућност!

Да је код нас заиста та погрешка, што нема ко да ослади народу књигу и да га просвећује, нека посведочи овај јасан пример:

Зимус, некако пред Божић, дође ми један ратар у стан, да ме пита у некој ствари за савет. Свршивши ту ствар, упитам га, да ли је писмен, на што ми он одговори, да јесте. „Е па знаш шта, пријатељу, ја ћу ти дати једну врло, врло лепу књигу, да имате шта читати о светлим празницима“ — рекох му ја. „А фала вам, ал' шта ће то мени? То је за вас, а не за паворе.“ И не ће и не ће. Ја му опет доказујем, како је то лепа књига и како ће му се допасти, он не ће, па не ће. И тако оде. После неколико дана нађем га на улици и споменем му опет књигу. Ни да чује! Идуће недеље по подне одем к њему у стан. Затечем га за столом у картању са још три ратара. Поздравимо се сви и седосмо, да се мало поразговоримо. После разговора умолим их за дозволу, да им прочитам једну причу. Извадим из џепа књижицу „Први пут с оцем на јутрење“ од Лазаревића и почнем је читати и за дивно чудо: није да слушају, него се — што наши кажу — сви претворише у ухо. Кад сам им прочитао целу причу, а они сви, као у један глас викнуше: »Ух ала је то лепо! Ди би ја то мого добити?“, на што сам ја био спреман, те им извадим сваком по једну књижицу из џепа. Од то доба ретко кад прође и једна недеља, да не дође један од ове четворице, да моли „што год за читање“.

Дакле, као што видимо, реалистичка »напомена« нашега уче, да „наш народ не ће књигу“, веома је мизерна и рђаво га карактерише. Она није ништа друго, него изговор, под којим би се извукао од своје дужности. Бајаги наш ратар „неће књигу“ и тиме је свршена ствар! Дакле таквом учитељу морају наши ратари да буду подстрекачи у његовој дужности, да му дају директиву у његовом раду? На жалост! Јер није обратно. Јер многи наш учитељ није довољно свестан свога позива, нити своје националне дужности. Он је „реалиста“!

Оставите се, дакле, другови, као што мало час рекох, рђаво схваћеног „реализма“ и сличних *изговора* и угледајте се на ваше колеге у Горњој Крајини „идеалисте“, *које нису могле поколебати у њиховом послу ни дисциплинарне казне, ни прогонства, ни затвор, ни велеиздајнички процеси, нити ишта на свету, него који после свих ових претрпљених мука још орније и вољније раде на просвећивању свога народа*. Не млатите празну сламу, не скривајте се за изговоре, него се озбиљно латите посла, не жалећи труда.

Имајте свагда на уму Његошеве мудре речи:

»Без муке се пјесма не испоја,
Без муке се сабља не сакова!«

Срба:

Из данашње наше автономије.

У ходнику патријаршије поклонио се дубоко Ђока Красојевић. Ишло му је тешко па ипак се смешио кроз стару браду, удворнички и просијачки. Јер се поклонио пред једним чланом новог саборског одбора, оног самосталског. Како пред једним тако пред другим, метанише познати центлмен пред целим саборским одбором. Аман, браћо самосталци, остављајте ми фишкалство, а на част мачку радикалство. Познато је, да Ђокин ум није дубок. Но лукавство је у глупих људи најопасније....

А добри су ови наши самосталци, јако добри, изванредно добри, имају срце милостиво, праведни су, боже, и обазриви. Па трпе Ђокино лукавство. Па га масно плаћају. Па уживају у старом јазавцу. Па се диве, како уме да се умртви. Па криче од радости, што се стари јаза повратио себи па учтиво омекшао....

У *крилу автономије имају још непрестано радикалски јазавци бербу*. Једна милина. Кад погледам, Боже, оног Жицу *Јекића Варгу*, увек се сетим, како се страшно задувао, кад је трчао на станицу, да звижди при дочеку Валеријана Прибићевића. Није шала сукобити се у мраку ни са *Ђорђем Бекићем-Мустафом*, од силнога страха наградиће му самосталци неучтивост урачунајући му у године службе и нормалну школу. Благо *Илији Чаржићу-Лорду*, његова иришка окретност догураће га још до авансмана преко реда. А да видиш тек *Вељка Радовића-Напуханца*, званичног извештача радикалског клуба на сабору, како се тај распрегао, све стрепи Секулић пред њиме. Па како се само смешка наш премили *Чеда Милушиновић-Тунгуз*, покварио је тај ђида тридесет главних књига фондовских, па самосталци муку муче, да му још коју набаве. Љушти *Љушшина*, крља *Ширадовић*, чинодејствује црни *Ташић*, блеји *Велизар* — све у славу доброг срца самосталског. Охо, умал не заборависмо *Тошу Јовановића-Омладинског*. Гради се овај и од секретара старији. А има и право, кад је он изнад решења саборских....

Та добри су ови наши самосталци, іако добри, изванредно добри, милостива срца и голубије ћуди, гостољубиви и обазриви. Благо јазама код таког пудара....

Ал све то као да није ништа према оном гнезду у штампарији! Са благоволењем и у басу псује матер самосталцима Шаца Захарић-фактор, а секундира му Ђорђе Бакаловић-Свинскомислени, џокеј велике Звиждаљке. Па остала тевабија редом! Где је то перо, да опише тај срамни покор и чудо, све те благодети, што их у штампарији уживају све те мизерне креатуре, — под добрим срцем самосталским...

Док су радикали били на влади у автономији било је ово појмљиво, јер су сви ови свршили чувени универзитет Јаше Томића са успехом. Ал данас очекује народ нешто друго. Не ради се о уверењима, јер ови набројани тога немају. *Под чистим и никад ничим неокаљаним именом самосталским шире се и развлаче ови јазавци народно добро, и без своје одговорности.*

Питање је само, докле тако и кад ће се већ једном учинити коначни ред у нашој автономији?! н.

Црногорска војска.

„Pester Lloyd“ доноси из Беча датирани чланак о црногорској војсци; иако тај чланак не ће у свему бити тачан, јер свака држава, па и Црна Гора, крије колико се може тачне податке о својој војсци, то га ипак због његове занимљивости преносимо у српском преводу и то у главноме:

Црногорска је војска чиста милиција т. ј. грађанска војска основана на патријархалној основи. За људе од 16. до 75. године, који су способни за ратну службу постоји војна обавезност, раздељена у три дела. Први део сачињава момчад од 19. до 40. године, други од 16. до 18. и од 40. до 60., а трећи од 61. до 75. године. Они, који су проглашени способнима за војну службу вежбају се код пешадије четири, а код топништва шест месеци, осим тога сваког празника и недеље код куће и 12 дана приликом јесенских војних вежба. Према томе постоје у мирно доба само две компаније кнежевске телесне страже (перјаници), у свему 180 људи и они, који су позвани за војну службу. Од ових последњих налазе се два батаљона пешадије на Цетињу и у Подгорици, а од топништва једна пољска и једна брдска батерија, обе у Никшићу.

У рату је војска постројена овако: Први позив: 56 батаљона пешадије од 4 до 8 компанија по 100 људи и 11 резервних батаљона свакі од 4 компаније по 100 људи, свега 67 батаљона с 40.000 људи. Коњице нема, но за то они, који имају за ратну службу способне коње, сачињавају тако звану коњичку пешадију, која према потреби треба да врши извидничку службу. Топништво се састоји из 11 брдских батерија по 4 топа и 6 пољских батерија свака по 4 топа, свега 17 батерија са 68 топова и 4500 људи. Техничке се трупе састоје из једне пијонирске компаније од 250 до 300 људи, којима се додају радници према потреби.

Према свему томе укупна би снага првог позива имала: 46.000 момака пешадије, техничких трупа и топничке момчади, са 68 топова. Други позив: 56 батаљона пешадије сваки по 4 компаније од 100 момака, свега скупа 22.400 момака пешадије. Код топништва ислужена момчад овог позива употребљава се код тврђавних топова. Од ових данас има: 14 комада од 12 и 4 комада од 21 центиметра, за тим 12 комада од 9 и 2 комада од 15 центиметера. Други би позив према томе износио 22.800 момчади. Састав трећег позива одговара посебним својим одређењима као возачке односно носачке тренске трупе. Војне установе као болнице, колоне за храну и муницију сад се тек оснивају.

Наоружање пешадије састоји се и то за први позив из руских

брзо разочарао у својим надама: Принц се потпуно предаде војној служби те остављајући касарне, сместа је ишао у двор Канодимонте, где је све слободно време посветио учењу ратних наука.

Но ипак му треба одати признање. Сваком послу он прилази с великим интересом и жељом, да разабере о њему све до најситнијих подробности. Кад је ступио на престо, с једнаком је ревношћу приступио, како проучавању сложенога механизма галијанскога сабора, тако и социјалним питањима. Одмор и потпору у свом тешком послу је нашао у својој кући. Овде, у средини своје породице он је престао бити краљ, остао је још само муж и отац. Кад се тако погледа на породицу, открије се тајна уске везе међу супрузима, Ето због чега се говори за краљевску породицу, да она представља собом најидеалнију грађанску свезу, која се настанила у краљевским палатама.

II.

Онога дана, када сам се случајно срео у рукавичној радњи с краљицом Јеленом, нисам ни мислио на то, да ћу после две године имати високу част, да пратим њу и њенога мужа поводом њихова путовања кроз Француску.

То је била њихова прва похода у Паризу. Французи су давали томе догађају огромно политичко значење, особито после тога, кад је кнез Билов, у то доба немачки канцелар, не без туге назвао тај пут: »туром валса Италије с Француском«.

У октобру 1903. године добијем наредбу од министарства унутрашњих послова, да без оклевања одем на талијанску границу те допратим талијански краљевски пар у Париз. — У тавној и кишовитој ноћи указа се талијански краљевски воз из тунела Мон-Сени, те се заустави пред станицом Модан. Моја радозналост при спомену о сусрету у Милану беше изванредна.

Судба ми даде прилику да погледам у очи »госпође с рукавицама« и да просудим, у колико одговарају црте њена лица, које сам ја под густим велом открио, истини.

Завесе беху спуштене иа свих осам кола: ништа није у мирном влаку показивало. да су ту жива бића. — После неколико часака отворише се на једним колима врата те из њих изађе људина у сивом коњичком мундиру са високом плавом капом, украшеном златном кићанком. Он ми тихо приђе и рече:

„Лакше! Они спавају.“

Било је два сата у јутру. Први службени дочек беше у Дижону, камо је воз стигао у девет сати из јутра. Ја седох у воз. Но ипак нису сви у њему, како је изгледало, спавали. У последњим колима, где је била послуга, ћаскале су весело талијанске дворске собарице, увијене у живописне црвене напуљске мараме. Музикални звуци талијанскога језика допирали су до мене те ми сметали да заспим, и опомињали ме на рано детињство. Најзад је свануло. Ми смо прилазили Дижону. Коњушник Гвичиардини дође по мене, да ме представи краљу.

По љубазном поноситом изразу црних очију, по високом челу, оивиченом густим праменовима косе, по чаробном осмеху, од кога су на образима малене јамице, по целој високој и грациозној фигури краљичиној, која ми је прилазила, ја сместа познадох Миланску незнанку: баш она мала бела рука пружила ми се сад, да је с поштовањем пољубим.

— Веома ми је мило, г. Паоли, да се с вама упознам, — обрати се мени краљ, гледећи ме својим оштрим погледом и снажно ми стискајући руку.

— Ваше Величанство...

— Допустите ипак: Паоли, па то је талијанска породица.

— Сасвим тако: Ја сам Корзиканац.

— Земљак Наполеонов, дакле. Честитам.

Разговор наш тога јутра прошао је у тим неколиким фразама. Од Дижона је путовање већ добило службени карактер: усред гомиле мундира ја изгубих из вида монархе. Прилазећи Паризу, опазио сам их једно до другога наслоњене на прозор од вагона. Краљица је имала раскошну сомотну хаљину, раздељену сивом свилом; а краљ униформу талијанског генерала, са лентом ордена почасне легије преко груди. Радујући се на изгледе, који су пролазили испред њихових очију, они су, како ми се чинило, њежно разговарали.

Међутим дворски лакеј метне на сто иза њихових леђа нешто, што је привукло моју пажњу. То нешто је личило на птицу, која се загњурила у своје перје. Приђох ближе те познадох у предмету, који ме је интересовао, обичну кацигу украшену огромним перјем. Није само мене зачудила величина тога краљевога накита. У Паризу је он изазвао опће интересовање.

Краљичина скромност беше у први мах подвргнута великом испиту: морала се снебивати ова млада жена, што је још и краљица. Улазак у Париз кроз Булоњску шуму и Елисејска поља беше обављен са ванредном свечаношћу.

Краљица се без сумње осећала збуњена и дубоко тронута величанственим дочеком: искреност дочека, поздравни одушевљени узвици су јој очигледно пружали задовољство. Како краљица тако и краљ зачас освојише народне симпатије. Држећи у руци пукет дивних ружа, краљица даде једну ружицу некој дјевојчици, која се случајно нашла око екипажа, Краљ упутивши се право батаљону Зуава, који беху постројени у дворишту палате министарства спољних послова као почасна стража, приклони колено и принесе уснама слатко знамење, на коме стајаше натпис, мио талијанском срцу и предмет гордости Француза: »Мађента и Солферино«.

Зграда министарства иностраних дела, као што је познато, поводом краљевскога доласка, преудешена је у краљевски двор. У доба, кад се влада бринула о раскошном одељењу за монархе одређених соба, супруга министра спољних послова, г-ђа. Делкасе, уложила је сав труд у то, како би дала што угодније место за краљевски одмор; набавивши фотографије малене принцезе Јоланде и Мафилде, она их лепо урами и постави на краљичином писаћем столу. У ненадно излетелом радосном узвику краљичином, кад је ушла у собу, показа се сва сила материнске љубави.

Деца! Та то је срећа!

Краљевски пар није ни у Паризу изменио свој начин живота.

7·6 милиметарских, а за други позив из старијих берданских пушака за тим из хавцара. Топништво, од топова већ напред наведених, од којих је 12 комада талијанска, док су остали руска производња.

У рату је црногорска војска састављена из једанаест бригада под истим командама, као и у миру. Свака од тих бригада састоји се од четири до шест батаљона пешадије првог позива, једног резервног батаљона и једне брдске батерије. Трупе другог позива не сачињавају никакве властите формације, већ ће се по свој прилици употребити као резерва за попуњавање губитака.

НОВИ САД, 21. августа 1910

— **Радикалско васпитање.** Овдашња „Застава“ доноси, како је српски народни посланик у нар. црков. сабору *Др. Илија Ивачковић влашки* богослов! Познато је, да и српског нар. посланика *Светозара Прибићевића* титулира *Циганином*! Кад је неки дан један Србин из *Горње Крајине* тумачио једном „чврстом и одлучном“ радикалу, како такво »Заставино« писање квари национални карактер „Заставиних“ безазлених читалаца, и како у крају, где се родио Прибићевић и нема, нити је кад било Цигана, те да из *оног краја* никли славни српски војвода *Стеван Шуљикац и сентомашки лав Бига*, продерао се тај радикалски јунак: **„Та шта и Бига је био Циганин!“**

Ето, тако васпитава крвава „Застава“ своје читаоце ваљда у мисли, да Србин сме и може бити само онај, који је мучки убио штилетом или ножем свога брата Србина?!

Скупоћа меса. На вест, да су аустријска и угарска влада решиле, да ужасну скупоћу меса спрече тиме, што ће приликом склапања трговачког уговора с Аргентином водити бригу и о увозу меса у Аустро-Угарску из Аргентине почеле су се неке престоничке новине против те трговачко-политичке комедије бунити, а један пештански лист пише:

„Зар то није највећа бесмислица? *Месо из Аргентине*? Па нашто тако далеко ићи, када тога можемо наћи и ближе? Нашто склапати уговор са Аргентином, зашто не са Србијом или Румунијом? Та ове су државе од много веће важности по нашу трговину него далека Аргентина. „Испитивање“ оваког питања није ништа друго, до ли: бацати песак у очи. Али становништво обе поле наше монархије, не сме и не може се задовољити с овим, него мора по што по то добити **отворене границе**, мора досадашњу погрешну трговачку и аграрну политику у други колосек довести. Да би се што више умножио посед аграрача, већ годинама су интереси наше монархије занемарени. Ово се десило и приликом склапања последњег трговинског уговора са *Србијом и Румунијом*. На супрот и дотадањој скупоћи, ипак се контингенат меса Србије смањио са 20.000 говеда и свиња. Једини дакле сигуран и добар пут, којим би се отклонила скупоћа меса јесте отварање граница *Србије и Румуније* — а не Аргентине — које је за сад само лепсан, но који ће се за кратко време морати и остварити, ако се хоће избећи евентуални догађаји, који би били од врло штетних посљедица. Ово би требало да има на уму влада. Јер лепо каже наш народ: „Притиснуто јаче, све на више скаче.“

Политички преглед.

— **Одговор црногорског краља Николе српској влади.** На честитку српске владе одговорио је краљ Никола овим телеграмом:

Господину др. Миловану Миловановићу министру иностраних дела

Београд.

Срдачно вам захваљујем ма братској честитци, којом сте у име министарског савјета Његовог величанства Краља Србије поздравили проглас моје државе за краљевину. У вашим топлим жељама за напредак нове српске краљевине и за срећу моју видим још једно чврсто јемство за заједницу и трајну слогу двијех српских држава. *Никола.*

— **Писмо краља Николе краљу Петру.** Као што београдско »Ново Време« дознаје, предао је црногорски краљ Никола наследнику српског престола Александру своје ручно писмо упућено српском краљу Петру. То писмо, које је написано иницијативом из Петрограда, веле, од огромне је политичке важности. »Ново Време« дознаје, да је писмо први значајан корак, да се српски и црногорски двор потпуно измире.

— **Критско се питање заоштрава.** Приликом последњих избора у Грчкој изабрани су за посланике грчке скупштине многи Крићани, и њихов ће избор довести до озбиљних сукоба између Турске и Грчке. Турска енергично тражи, да се Крићанима, који су изабрани за посланике, као султановим поданицима затворе врата грчке скупштине, изузев Венизелоса, о ком је доказано да је грчки поданик. Турски листови дознају, да су велике силе обећале Турској, да ће чувати суверност Турске, те се надају, да ће избор тројице Крићана за грчке посланике бити уништен. Ако грчка скупштина не буде то учинила, турска штампа прети ратом. А колико ове претње могу бити истините, види се и по најновијој вести, која јавља, да је турска влада одлучила упутити Грчкој ултиматум претећи прекидом дипломатских односа, ако Крићани буду пуштени у грчку скупштину. Грчки министар спољњих послова изјавио је, да он ултиматум још није добио, али признаје, да је ситуација врло опасна.

— **Чешко-немачки спор на међународном социјално-демократском конгресу.** Поодавно већ траје озбиљан спор између чешких и немачких (аустријских) социјалних демократа о организацији струковних удружења. Док Немци хоће да струковна удружења буду централизована, Чеси настоје да и ту буду независни и самостални. Пошто се није могло доћи до споразума, Чеси су основали своју засебну централу у Прагу, у коју су ушле многе чешке струковне организације. Али многе су још остале под бечком централом. Тако је сад настао сукоб између централиста и сепаратиста.

Конфликт је дошао пред суд интернационалног социјалистичког конгреса у Кодњу. Но још пре него што се конгрес почео бавити овом ствари, избио је нов спор. — Чешки »централисти« тражили су да буду пуштени у чешку секцију, а »сепаратисти« их нису хтели примити с мотивацијом, да они, »централисти« спадају под бечку централу, па према томе да им је место у аустријској секцији.

Око тога се развила дуга расправа у седници бироа конгреса, а одлука још ни донесена.

У комисији за струковне организације претресано је два дана питање, да ли да организације буду заједничке или раздељене.

Пресуда је пала неповољно за Чехе, јер је закључено, да социјалистичке организације имаду остати нераздељене и заједничке без обзира на народност.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 22. августа 1910.

— **Др. Полит на Цетињу.** Цетињски листови јављају: Управник »Браника«, одлични српски родољуб Михаило Полит-Десанчић, којем се овде са свију страна указује највећа пажња, имао је част, да са својом сестром, уваженом старицом Савком Суботићком и својом ћерком Владиславом учествује у породичном обеду код Њихових Величанстава краља Николе I. и краљице Милене.

— **Избор управитеља српске гимназије.** У Новом Саду очекивала се јучерашња седница патроната српске велике гимназије новосадске с великом запетошћу. На тој седници требао је бити изабран нови управитељ гимназиски на место досадањег управитеља Васе Пушибрка, који је с 1. септембром требао отићи у мировину. Патронат се међутим није упустио у бирање, него је упутио професорски збор, да између себе кандидује тројицу, задржавајући уједно себи право, да изабере и оног, кога професорски збор не буде препоручио. За ову тројну кандидацију професорском збору остављен је рок од осам дана. Напредак гимназије много зависи од споразумног рада управитеља и професорског збора, а професорски збор свакако ће препоручити оне личности, које пружају гаранције, да ће овај споразуман рад остати непомућен. Кад је дакле патронат припустио кандидацију професорској колегији, онда би урадио у интересу гимназије, кад би бирао једног од препоручених. То велимо, без обзира на личности, које ће професорски збор препоручити. — До избора новог управитеља поверено је даље отправљање управитељских дужности досадањем управитељу Васи Пушибрку.

— **Накнадни избори за народно-црквени сабор.** »*Србобран*« јавља, да српска народна самостална странка у *ердевичком* срезу поново кандидује *дра Стевана Симеоновића-Чокића*, адвоката из Карловаца. Свештенички ће се кандидат објавити накнадно. Радикали још не знаду кога ће!

У *Карловцима* кандидује српска народна самостална странка поново *дра Лазу Поповића*, лечника из Карловаца, а радикална дра Ђуру Красојевића.

Избори ће се обавити 22. септембра по нов. кал.

— **Бура у вршачком варошком представништву.** Мађарски листови са згражањем јављају, како су вршачки »пангермани« — сад тако називају пробуђене Немце — под водством мерника Рајнхолда Хегна у скупштини варошког представништва вршачког у понедељак »приредили грдан скандал«. Нарочито Хегна, који је у два маха при избору посланика дао љуте ватре патентираним вршачким патријотама, нападају, како је лармао и како га је већина »насилно хтела да удаљи из дворнице«. Даље тврде ти мађарски новинарски извештаји, да су се велики варошки бележник Спајић (је ли то Србин?) и »пангермански« (!!!) дрварски трговац Јоца М. Георгијевић, затим адвокат Семајер и »пангермански« месар Фридрих жестоко посвађали и једва је спречена туча.

Стара је и опште позната ствар, да поједини несавесни извештачи из провинције протурују у престоничке листове **најужасније лажи**, а особито о народносним приликама. Колико је и горњи извештај »патријотских« листова тачан и истинит, види се већ и по томе, што су Србина трговца вршачког г. Јоцу М. Георгијевића стрпали у — »пангермане«!

Надамо се, да ће нам наши пријатељи у Вршцу послати тачан и исцрпан извештај о овој значајној седници вршачког представништва, по којој се види, да добродушни банатски Немци не ће више да тегле колеса свагдање државне владе.

— **Смедеревци у Новом Саду.** Новосађанима тружиће се прилика да сутра 22. августа (4. септембра) проведу једно пријатно вече. У Ружичкиним просторијама на дунавској станици приредиће занатлијско радничко удружење из Смедерева и певачки кор „Ђурађ Бранковић“ концерат у корист оних, који су у крашовско-северинској жупанији и Србији пострадали од поплаве. Новосађани ће се свакако и из обзира према гостима и према племенитој сврси одазвати у што лепшем броју.

— **Управни одбор Матице Српске** држао је 18. (31.) августа о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, *Секретаријат* Матичин јавља, да су преминули ови чланови Матичини: 1. Теодор *Петровић*, поседник у Доњем Ковиљу, уписао се за члана г. 1907. и исплатио целу чланарину. 2. Тоша *Ђорђевић*, велики жупан у Беловару, уписао се за члана г. 1891. и итплатио целу чланарину. 3. Миша *Стефановић*, трговац у Новом Саду уписао се за члана г. 1864. и исплатио целу чланарину. Успомени преминулих чланова учињене су уобичајене почасти. — *Кр. угарски Министар* Богоштовља и јавне наставе наредбом својом јавља, да је Аладара Балу, пређашњег жупана новосадског разрешио од дужности владиног повереника за Матицу Српску и да је на његово место наименовао Белу Матковића, садањег великог жупана новосадског. — Велики жупан новосадски позива у *свечану седницу варошког представништва* на дан 13. августа о. г. *поводом 80-годишњег рођендана Његовог царског и апостолског краљевског Величанства Фрање Јосифа I.* — По свестраном претресу извештаја изасланог одбора решено, је да се опште уређење плата виших чиновника Матичиних, који су подвргнути избору, предузме тек после шестогодишње обнове, која ће наступити г. 1911. када ће се моћи постићи и равнотежа у буџету. Манипулацијоним чиновницима Матичиним пак, који не подлеже избору, да се малене плате, обзиром на скупоћу живљења, нешто мало повисе. Уједно ће се предложити скупштини, да се виши чиновници Матичини бирају, као и досад, на шест година дана, али за прву годину у привременом својству, а после тога, према доказаној способности, важили и ови избори и за осталих пет година. — Утврђен је *прорачун* за г. 1911. и поднеће се на одобрење Скупштини. По том прорачуну *износиће приход* појединих фондова и фундација на подмирење управних трошкова за г. 1911. *само* 23%. — Узети су на знање извештаји управним одбором изаслатог пододбора за *прегледање рачуна* Матице Српске и управи јој поверених задужбина и фондова за г. 1909. — Поднеће се Скупштини извештаји главном Скупштином изабраних чланова за *супер-ревизију рачуна* како матичиних тако и рачуна фондовских и фундација под управом матичином за г. 1909. — Узет је на знање извештај о повишеној вредности куће матичине у Новом Саду. — Издана је фискалу друштвеном дру Стевану Малешевићу на мишљење намера *Тодора Вујаклије* из *Земуна* за оснивање стипендијске задужбине. — Узет је на знање извештај председникова, да је *каса сконтрована* и да је у реду нађена. — Узет је на знање и поднеће се Скупштини *извештај библиотекара Војина Срећанова* о раду и стању Библиотеке матичине у пословној години 1909/1910. По том извештају умножена је библиотека са 395 дела у 519 свезака. Из података, који се сваке године шаљу „Статистичком звању у Будим-Пешти“ види се да је у *1909 години број посетилаца Библиотеке износио 1661. Број* на реверс *узајмљених књига у години 1909 износио је 632 према 382 у 1908. години.* Према том *броју одскочио* је и број позајмљених дела. Овај је износио 1186 дела у 2091 свеске према 678 дела у 1283 свеске у 1908. години. У току пак 1910 године посетило је библиотеку у јануару 130 особа, у фебруару 179, у марту 299, у априлу 280, у мају 176, у јуну 190. у јулу 146, од 1—15. августа 80, свега 1450 посетилаца. 842 особе позајмиле су на реверс 1674 дела у 2570 свезака. — Издана је на мишљење архитекту М. Тапавици молба сликара Јована Кешанског ради подизања атеље-а на тавану у Трандафилкину сиротишту. — Књижарско-издавачки завод »*Напредак*« у *Земуну* моли, да се наименује главним заступником Матичиних издања за Аусто-Угарску Монархију. Позваће се, да поднесе услове, под којима би се завод примио заступства Матичина. — *Учитељском Удружењу у Книну* поклањају се књиге Матичине за библиотеку му. — На молбу Уредништва „*Привредника*“ уступиће му се клишеји грбова српских владара тек пошто се најпре употребе за књиге матичина издања. — У име зајмова одобрена је свота од 9500 круна. — Неке молбе о растерећењу и о плаћању доспелих камата издате су на мишљење фискалу друштвеном. — Расправљано је више предмета економске и административне природе.

— **Србине! Не испуштај из .....** Удовица Николић рођ. Лепосава Недучин продала је своју кућу у Витешкој улици бр. 1. у Новом Саду Јовану Јосифу и Софији Сигмунд за 4.400 круна.

— **Венчање.** Сутра у недељу венчаће се у Добрици г. Петар Дећански, чиновник Централног Кредитног Завода у Новом Саду с гђцом Бланком Кнежевић. Честитамо!

— **Настићева расправа.** »Србобран« доноси, да је у петак по *пети* пут настављена расправа на тужбу Ђорђа *Настића* против одговорног уредника »Покрет«-а. И заступник Настићев, франковачки капоња др. *Хорват* нашао је по пети пут разлоге, да расправу — *одгоди!* Предложио је неке нове сведоке. Кад је већ он то учинио, тражио је и бранитељ оптуженога г. др. *Хинковић*, да се преслуша Фридјунг, који је за Настића написао, да се само клештама може с њим доћи у додир. И суд је расправу поново одгодио, да се преслушају сведоци.

— **Истрага против пуковника због капетанова самоубиства.** Пре годину дана, за време јесењих маневара у Банату, убио се је у једној шуми Александар пл. Живковић, капетан у ц. и кр. 46. (се-

гединском) пешадијском пуку. Самоубиство тога симпатичног и врло способног официра начинило је праву узбуну у пуку и дуго се говорило о узроцима, који су капетана Живковића нагнали на самоубиство. Капетана нису отерале у смрт новчане неприлике, јер он беше из имућне породице и иза њега није остало никаква дуга. Сад се чује, да је капетан Живковић пре самоубиства оставио иза себе писмо, у коме је изнео, да постаје самоубицом због пуковника Јосифа Сентђерђија, који је капетана стално кињио, тако да овај већ није могао да издржи. На основу тога писма је војни суд покренуо против пуковника Сентђерђија истрагу. Ових дана је из Арада дошла у Сегедин официрска комисија, која је преслушала све официре ц. и к. 46. пешад. пука у том погледу, како пуковник поступа с официрима.

Сумњамо, да ће пуковнику бити што. Та покојни капетан Живковић беше — Србин.

— **Нова српска дрвара у Новом Саду.** Упозоравамо нашу читалачку публику на дрварску радњу г. Гавре Летића, тим топлије, што Нови Сад, до данас нема српску дрвару. Од свести српске публике зависи, да и до тога дођемо. Србине! Свој своме — Србин Србину!

— **Девојачко васпиталиште св. Мајке Ангелине у Будимпешти.** У прошлој години имало је ово васпиталиште 26 питомица, од којих се половина учила у средњим и вишим школама будимпештанским, а друга половина допуњавала је своју наставу у васпиталишту. За идућу школску годину 1910./11. може васпиталиште да прими потпуно 30 питомаца. Програме и обавештаје даје управа девојачког васпиталишта св. Мајке Ангелине (Budapest IV. Váczi utcza 63.)

Новости са стране.

Изложба женске уметности. Прва међународна изложба женске уметности треба да буде крајем ове године у Италији, у Турину. Тамо је већ састављен један одбор, коме је задатак да све жене које раде на уметности позове да учествују на тој изложби, која ће се отворити у новембру. Изложба неће имати никакво ограничење и на њој ће моћи учествовати све жене које раде на ма којој грани уметности.

Капетан и изнемогао хусар. Не поступа се боље с војницима ни у нашој сухоземној војци. Један хусарски капетан је *сабљом зло избио* једног изнемоглог хусара, који сада лежи у војној болници у Печују. „Јунак“ најновијег војничког скандала је капетан 8. домобранског хусарског пука Стеван *Ример*, а жртва му је редов-хусар Јанош *Вираг*.

8. домобрански хусарски пук кренуо се је у прошлу недељу из Печуја према Капошвару, одакле је требао даље поћи на вежбе. Заповедник пука издао је строгу заповест, да путем нико не сме заостати или сјашити. Већ рано у јутру била је ужасна врућина. Тек што је пук изашао из печујског хатара, редову-хусару Јаношу Вирагу наједаред позли. Одјаше до капетана, који је јахао на челу ескадрона и замоли га, да му дозволи, да на неколико минута сиђе с коња. Капетан га одбије. После 10 минута Вираг се наново јави капетану, који се сада бесно издера на хусара:

— Нема силажења! Заповест је заповест! Марш!

Сиромах хусар је даље јахао. Напрегао је сву снагу, но на послетку се онесвешћен сруши на земљу. Капетан дојури и *сабљом га иљошшимке ужасно изудара.* Тешко је ранио војника по глави, увету и врату. Ударац по глави је несретном хусару располупао чаков.

— Чакову свом можеш захвалити, што си остао жив! — рече капетан.

И као човек, који је добро свршио свој посао, одјаха напред, запали цигарету и сада чека, да га унапреде за мајора.

Само не знамо, да ли се тако улева војнику одушевљење за случај рата? И том капетану зацело неће бити ништа.

— **Поплава у Енглеској.** У понедељак су у источној Енглеској, падале велике кише, које су начиниле огромну штету. Из многих крајева долазе вести да је жетва уништена и да је више предграђа Глазгова под водом. Вода је на неким местима по улицама висока 4 стопе. И из северне Енглеске, има сличних ружних извештаја.

— **Куга у Одеси.** Из Одесе је куга захватила и околину. У селу Бјелојејци и у морском купатилу Будаки било је случајева куге. Сва места су козачким кордоном одсечена од сваког саобраћаја.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— **»Просветин дом« у Сарајеву.** Данас се навршава десет година од оснивања »Просвете »културнога друштва Срба из Босне и Херцеговине«. Да би главни одбор »Просвете« што јаче обележио прву десетогодишњицу тога по српски народ у Босни и Херцеговини тако корисног друштва, решио је да подигне »Просветин Дом» у Сарајеву у вредности 100.000 К.

Главни одбор „Просветин“ позвао је српски народ у Босни и Херцеговини да да тих 100.000 К скупи и поклони „Просвети“ у виду добровољних прилога у току од две године, како би онда „Просветни Дом“ остао као поклон, а капитал друштвени остао неокрњен. Нема сумње да ће се Срби у Босни и Херцеговини а и из *наших страна* одазвати овом позиву.

— **Званична пангерманска пропаганда у Босни.** Сарајевска „*Српска Ријеч*“ доноси: »Пишу нам из *Брчкога*, да је котарски предстојник барон Рит на царски дан на банкету држао здравицу њемачки, па је тек онда преводио на српски. Ми протестирамо против овога вређања нас у нашој рођеној кући. Када се г. барон не устеже, да нас вређа у овако свечаним моментима, а шта ради уначе у другим приликама. Ми се чудимо учесницима банкета да су хладнокрвно могли прећи преко велике увреде.«

Тако је!

— **Ко је први певао хрватску химну — „Лијепа наша домовино“.** »*Србобран*« *и* »*Обзор*« доносе из Глине ову интересантну вест: »Читајући новинске гласове о открићу споменика славном хрватском песнику Антуну *Михановићу* и аутору хрватске химне, паде ми на памет да изнесем на јавност, где и ко је први певао хрватску химну. На речи А. Михановића узели смо мелодију из опере „Lucia di Lemermoor“ и први смо је ми у „*Српском доброшворном певачком друштву у Глини*“ *1846. године* певали.

Први тенор певао је кадет Јован *Рињанин*, други тенор трговац Петар *Пелеш*, кадет Никола *Милић* и царинар Јован *Ракић*; први бас поручник Кузман *Дракулић* други бас учитељ Јаков *Новаковић* и капелник Драгутин *Шлаука*.

Обзиром на слогу Срба и Хрвата како у прошлом тако и у садашњем времену држим, да ми је света дужност да тај исторички споменик о отпеваној хрватској химни предам јавности, да не отиде у заборав као много шта чему смо обично сами криви.

Петар Пелеш.

Овој интересантној вести додајемо да је Јован Рињанин по споменутој мелодији химну »компоновао«, односно ставио у ноте. (Ур. »Бр.«)

— **Река, а не Фијума!** Београдски листови имају веома ружан и неродољубив обичај, да уместо *Река* бележе *Фијума*! То је исто, као у место Сплета писати Спалато, уместо Дубровника Рагуза, уместо Солуна Салоники, уместо Скопља Искиб, уместо Новог Сада Ујвидек итд. итд!

— **Владарев дар српској цркви.** Одбор за градњу српско-православне цркве у *Босанској Крупи* јавља, да је Њег. Вел. цар и краљ Франц Јосиф из приватних средстава даровао за црквену градњу 1000 К.

— **Путовање проф. дра Цвијића.** Ових дана отпутовао је познати српски научник и један од најбољих познавалаца Ст. Србије у Скопље, а одатле ће начинити излете до Качаника.

Из Скопља ће се др. Цвијић кренути преко Тетова за Призрен и даље, како би могао довршити своје студије.

— **Уметничка изложба у Сарајеву.** Хрватски уметник Б. Дешковић, који сада борави у Сарајеву, приредиће ових дана изложбу скулптура, које је у новије доба направио. У круговима сарајевске интелигенције живо се интересирају за ову изложбу младог и даровитог вајара.

Књижевност и уметност.

Ловци и курјак.

Басна **Лава Толстоја.**

Курјак дохвати и поједе једну овцу, али ловци ухватише курјака и почеше га тући. Курјак заурла:

— Немојте ме тући, ја нисам крив што сам сив; мене је Бог таквог створио!

Али му ловци одговорише.

— Не бијемо те ми што си сив, него што си овцу појео.

Квочка и пилићи.

Басна **Лава Толстоја.**

Квочка извела пилиће, али није знала како ће их сачувати. Зато им рече:

— Уђите опет у љуску; кад ви будете у љусци, ја ћу сести на вас, као што сам и пре седела и сачуваћу вас.

Пилићи послушају, пођу у љуску, али нису могли никако ући у њу и само су нагњечили крила. Тада једно пиле рече, матери:

— Ако морамо за увек остати у љусци онда би било боље, да нас ниси ни излегла.

Вук у прашини.

Басна **Лава Толстоја.**

Вук је хтео ухватити овцу из стада и пошао под ветар, да на њега наноси прашину од стада.

Овчарски пас угледа га и рече:

— Заман, вуче, у прашини ходиш... Очи ће те заболети.

А вук одговори:

— То и јест невоља, псетанце моје, што ме очи већ одавно боле, а говоре ми да прашина од овчијег стада добро очи лечи.

Купите моје лепе љубичице.

Песма **Жана Ришпена.**

Збогом, марте! Већ се више не може да види како сунце позлаћује земљу; април се смеши у срећама свију и свега, и испред кафана људи седе и пуше, без капе на глави. Купите моје лепе љубичице!

Врабац, стари зазјавало и брбљивац, говори и прича да на шеталишту дрвета нису више гола као костури. Лист се развија, чујем га. Прашина мирише на пролеће. Купите моје лепе љубичице!

Заљубљени траже скривено гнездо. Жене са црним новчаником купују пролећне ствари. Сви имају по два петпарца да их могу потрошити, ни мислећи на то. Купите моје лепе љубичице!

Китите се лепа господо! Моје цвеће има боју неба. Госпође, дигните свилене велове и помиришите ово; како је само благ мирис! Миришите, кипите се! Купите моје лепе љубичице!

Свето причешће.

Од **Евжена Емануела**

Ако хоћете да певате, треба прво да верујете: да верујете у Бога, који је створио свет и хармонију, да један од његових зракова запаљује генија и показује се у њему као најпокорнији акорд, Ако хоћете да певате, морате прво веровати.

Ако хоћете да се борите, треба прво да верујете: борац треба да утврди правду, треба да се жртвује за дужност, и да буде најчистији ако не нај јачи, Ако хоћете да се борите треба прво да верујете.

Ако хоћете да волите, треба прво веровати: веровати у бесмртну душу, у бескрајну љубав, благословену једнако и за земљу и за небо; веровати у свету заклетву која надживљује смрт: Ако хоћете да волите, треба прво да верујете.

Бранково Коло лист за забаву, поуку и књижевност. Изишао је 33. број овога листа са овим садржајем: Зорка Јанковић: Писма гђи Славки Суботићки. — Ж. Стефановић: Кнут Хамсун. — Јов. Д. Пешика: Мала јогуница. — Б. С. Н.: Зора — Б. С. Н. Пречасни — Б. С. Н. Баштован. — Ружа Свободова: Големе страсти. Д: Ноемија. — Мавро Јокаји: Је ли да сам ти казао. — Dr. phil. et paed. Паја Р. Радосављевић: Критички поглед на историју науке о души. - Јакомо Леопарди: Мисли. — Ковчежић.

Ми најтоплије препоручујемо Бранково Коло нашој читалачкој публици и позивамо пријатеље српске књиге, да се што више заузму за скупљање претплате на овај наш једини литерарни лист у овим крајевима. Бранково Коло, у које се улагало и улаже толико љубави, за које се поднашало и још увек поднашају толике жртве од стране уредништва, заслужује у пуној мери, да му се наша јавност одужи ако не с чим другим а оно бар — са претплатом.

Бранково Коло излази у Сремским Карловцима (Славонија), сваког четвртка у недељи. Цена му је за Австро-Угарску, Босну и Херцеговину 10 круна, а за све остале земље 12 круна годишње.

Претплату прима само Администрација Бранкова Кола у Сремским Карловцима. —

— † **Павле Мантегаца.** У Специји у Италији је преминуо чувени талијански научењак и књижевник, проф. опће патологије на универзитету у Павији Павле Мантегаца. Он је био један од најславнијих физиолога. Написао је безброј популарних књига о најважнијим питањима, која стоје у вези с људским животом. Његове књижевне радње: »Психологија љубави,« »Физиологија љубави« „Фигијена љубави“ »Физиологија сласти« »физиологија мржње“ »Један дан на острву Мадејри« итд. преведене су скоро на све културне језике. У Павији је основао »завод и лабориајторај опће патологије«, а у Фиренци »Музеј антропологије и етнологије. Мантегаца се родио у Манци 1831. год. Његовом смрћу изгубило је човечанство једног од најпродуктивнијих својих радника. Слава му!

— **Густав Ле Бон: Психолија гомила.** Друго српско издање приређено по 15. француском издању превео Ж. Живановић, члан државног Савета, а издала вредна српска књижарница С. Б. Цвијановића у Београду. Цена је књизи према папиру и увезу динара 2·50,—3 - 4.

Преводилац попраћа ово дело лепим предговором, па између осталог вели:

Војне старешине, судије и правозаступници, професори, свештеници и учитељи, социјолози књижевници, журналисте.. законодавци и државници, људи од науке и политике у опште, наћи ће у Психологији Гомила веома инструктивних елеменат а за свој позив, за своје студије. И они, и сваки читалац, наћи ће у овом или у оном правцу, од смирене богомоље, до бурнога збора или уличне демонстрације, па до праве револуције. Историја, као огледало сршених догађаја, политика, која није ништа друго но догађаји у току, који се данас све више на гомиле пренашају, само се могу разумети како треба, помоћу Психологије Гомила. Читалац који проникне у суштину Психологије Гомила, добива сасвим нове и правилне погледе на јавни живот у епште; а они. којима је додељено да једном народу стоје на челу и њиме управљају, који разне законе и установе стварају или уклањају, тек сазнањем закона, који управљају душом гомила — а то ће рећи душом народа — стећи ће прави појам о великој дужности вођа државних, народних, војничких, верозаконских и других. То би било свесно управљањем гомилама, односно народима, а без тога нема успеха. У земљи непрестаних експеримената овако је дело потребније можда но игде.

Препоручујемо топло ову вредну књигу!

Белешка. Г. Г. Мирковић критиковао је у 46, бр. »Српства“ од о. г. прву свеску школе соколске телесне вежбе. У тој критици изјавио је јавно, да то, о чему пише, у његову главу не иде, и да то, о чему се ради, не разуме. Зашто онда пише? Осим тога он још врло много не увиђа. Не увиђа да пише о првој свесци једнога дѐла. Не увиђа да пише у политичком дневнику. Не увиђа да му, под носом тако рећи, постоје два српска и стручна листа, у Београду „Соколски Гласник“, у Карловцима »Српски Соко«. Шта да се ради с тим човеком?! Случај је комплициран јако тиме, што г. Г. Мирковић каже, да има добро срце, и што моли да му опростимо за све што погреши. Па добро! И ми имамо добро срце, и ми смо људи учтиви. Али ако је писменост жена, онда је г. Г. Мирковић заиста несретно заљубљен. —

н.

— **Српска Књижевна Задруга.** У наредно XIX. коло Срп. Књ. Задруге ући ће ове књиге: 1. Песме Милорада Митровића, избор у редакцији г. Јеремије Живановића; 2. Дошљаци приповетка М. Ускоковића; 3. Вечити младожења, роман Јаше Игњатовића, у редакцији г. др. Ј. Скерлића; 4. Мртви капитали роман Јосипа Козарца, с предговором о писцу од г. Бранка Дрекслера; 5. Критичке Студије др. Љ. Недића, у редакцији г. Павла Поповића; 6. Кармен и Коломба, приповетке П. Меримеа, у преводу г. М. Грола; 7. Задовољство у животу од Ц. Лубока, у преводу г Драгомира М. Јанковића.

— **Нови немачко-српски и српско-немачки речник.** Издањем Хартлебенове филолошке књижнице (Беч-Лајпциг) изашао је немачко-српски и српско-немачки речник од Павла Јовановића. (Два дела, сваки од 20 табака. Осмина. Сваки део 2 К 20 фил.) Речник садржава 18 000 бираних речи, прегледно поређаних, те одговара особито практичним захтевима дневног саобраћаја. Особито ваља истакнути, да је код сваке речи означен и нагласак исте. На концу сваког дела налази се додатак са личним и географским именима, у колико не гласе једнако у оба језика.

Проналасци и поука.

— **Лек противу туберкулозе.** Немачки професор у Гетингену, Розенбах пронашао је лек против туберкулозе, који је према ономе, што јавља један стручан лист, изванредно добро дејствовао у разним облицима туберкулозе. Већ више од две године на неколико клиника праве се огледи Розенбаловим »Туберкулином« с врло лепим успесима.

— **Несагорива материја за гориво** Ових дана је берлински инжињер Рудолф Шнебл патентом заштитио свој проналазак који ће на пољу индустрије материја за гориво направити преокрет.

Према саопштењу листа »Документи напретка« тај проналазак се оснива на сасвим новој физикалној основи сагоревања гасова у несагоривој материји, што представља несагорив материјал за гориво.

Осим тога помоћу овог новог проналаска може се сачувати сва топлота која се добија од сагоревања гасова, те се на тај начин може постићи топлота од много веће температуре него до сада при простом сагоревању гасова.

Материје које су се до сада најтеже топиле као шамот, асбест, кварц и др. као и разни метали могу се помоћу овог новог проналаска за врло кратко време претворити у течност, Једно то а друго и проста процедура овог новог изума, учиниће да ће он истиснути све досадашње начине добијања топлоте високе температуре, и олакшати добијање најтврђег стакла званог »кварц« и најчистијег челика.

— **Један хиполошки музеј.** Како се већ озбиљно предвиђа време кад ће победоносни аутомобил потиснути сасвим коња, није чудо што се јоште сада помишља на подизање нарочита музеја за благородног хата. У француској вароши Сомиру на Лоари, где се још од 1768. године налази једна коњичка и јахачка школа, варошко представништво ставило је на расположење један градић, скупоцену грађевину из XIII. века, да се ту подигне музеј за коња.

Све што се односи на зоолошку, хиполошку, етнографску, војену и уметничку страну коња у речи и слици, што се из коњске спреме, што се из историје и прича о историјским славним коњима и т. д. може скупити, све ће доћи у музеј.

Тако н. пр. једна хронолошка тачна изложба јахачких костима из свих земаља од антика до данас. Све ће се то скупити и систематски уредити. Један велики одбор од високих официра, сенатора, посланика и других нотабилитета узео је у своје руке да крене и спреми план. Тако ће се бар сачувати доцнијим поколењима спомен на коња и на тај начин неће траг о његовом земаљском боравку пропасти.

СТАТИСТИКА

— **Немачке колоније у Русији.** Руска влада поднела је пре извесног времена законски предлог Думи за куповање земљишта од странаца. Познато је да Немачка из војничких обзира потпомаже немачку колонизацију у југозападној Русији.

Насељавање Немаца у Русији почело је за владе царице Катарине II, а последњих 60 година знатно се повећало. По попису од 1882 видело се да у три западне губерније има 93.108 насељеника, који држе у својим 553.707 јутара земље.

Тај нагли прираштај забринуо је руску владу и она је одлучила, да пошто пото спречи даље насељавање. Године 1887. издат је закон којим се забрањује странцима куповати земљу у двадесет и једној западној губернији. Али тај закон био је управљен против свих насељеника, а не само против Немаца.

Али Немци су умели изиграти и тај закон. Сваки је примио руско поданство и на тај се начин слободно ширили у западној Русији. Њихов број порастао је 1890 дакле већ после осам година на 200.000, а то је 128% Руска влада издала је поново закон 1892. али је он трајао само три године. Немци су и даље куповали земље и данас имају у својим рукама 700.000 јутара. Жалосна слика руских прилика.

— **Опадање рађања у Француској.** Већ од дужег времена прираштај, т. ј. разлика у умирању и рађању стално опада у Француској, али је прошле године тај назадак нарочито опажен.

Број рођених није изнео ни пуних 770.000 и мање је за 220.000 од 1908.

Свега се више родило него што је умрло 13.242, а 1908. та је разлика била 46.411, дакле прираштај се смањио за више од две трећине.

Годишњи прираштај становништва у другим европским државама је десет пута већи, а у Немачкој и више од тога, него у Француској. Ове жалосне цифре ожалошћују патриоте у Француској. У Бретањи, п другим деловима северне Француске на источној граници, у Лимузену и на Корзики умирање је мање од рађања, а око Роне и Гароне умирање је веће. Нарочито је заостало рађање у сенском департману, где је прошле године умрло 1110 више него што се родило.

— **Колики је посао пошта у Немачкој.** Из Немачке се највише писама од страних земаља шаље у Аустрију. Обичних писама, поштанских карата, штампаних ствари и мустара послато је године 1908. у Аустрију 102 милијона комада. На друго место са много мањим бројем писама долази Француска, у коју је исте године послато 32 милијона. После Француске долазе пошиљке у Енглеску са 28 милијона и у Швајцарску са 26 и по милијона. У Русију је те године послато 23 и по милијона; а у Мађарску 21 и по милион; у Холандију 20 и по милијона, а у све Сједињене Североамеричке Државе свега 19 и по милијона. У Белгију се шаље годишње преко 10 милиона писама.

Од осталих земаља Немачка измења годишње писама са Италијом 9 милијона, Данском 7 и по, Шведском 6 и по, Луксембургом 4 и ¾, Норвешком 4, Румунијом 3 и са Аустралијом и Јапаном по 1 милијон писама.

АВИЈАТИКА.

— **Нов рекорд у висини.** Из Хавра телеграфишу, да је авијатичар Моран на своме моноплану узлетео, на висину од 2100 метара и тиме потукао светски рекорд шкотлендског авијатичара Дрексела, који у Ланарску узлете на висину од 2058 метара.

— **Нови мученици летења** Јавили смо, да је врсни француски авијатичар Легање (Legagneux) пао из висине и тешко се угрувао, но — како сада јављају — остаће жив. — У Арнхајму је холандски авијатичар фон-Масдајк у суботу пао из висине од 100 м. и на месту остао мртав. — Американац Марс је са својом крилатицом пао из висине од 500 метара у њујоршки залив. Једва га спасоше из воде. — Немцу Шлухтеру се у Хановеру покварила крма на летећој машини. Авијатичар то за времена опази и из висине од 8—10 метара скочи на земљу и пребије кључну кост. — Знаменитом Моисану, који је с путником прелетео из Амијена чак у Лондон, сломила се машина, али авијатичар се није озледио.

— **Руски успеси у авијатици.** Руси су како у летењу на дирижаблима (балони, којима се даје управљати), тако и с аеропланима показали лепе успехе. Данас су чувена имена руских авијатичара Јефимова и Попова. Али и многи руски официри вредно се одају летењу. Тако је 8. (21.) августа у јутро поручник Горшков извршио летење на аероплану у Гачини. Као путник био је на аероплану и генерал барон Каулбарс, бивши заповедник једне од три руских армија у руско јапанском рату. У 8 сах. у вече поручник Горшков се је наново дигао у ваздух и понео са собом капетана Агапова. За време летења покварио се мотор и »летуни« — како Руси зову авијатичаре — с опасношћу по живот спустише се на једну шуму. Машина паде на дрво, али путници нису озлеђени. И авијатичар Лебедев извршио је више успелих полета над околином Гачине на висини од 120 метара, опкружив врх лутеранске цркве.

— **Ваздушном лађом преко Океана.** Већ годину дана ради у Минхену један одбор који састављају господа: др. Ганс-Фабрис; немачко-американски новинар Брукеу; творац ове идеје др. Алт, чувар метеролошке централне станице у Минхену и минхенски инжињер Милер звани Пајсенберг, и који ради на решавању проблема, како да се веже кроз ваздух стари свет са новим.

Ово је предузеће финансиски осигурано и предузето је већ грађење балона у балонској фабрици А. Ридингера у Аугсбургу. Гондолски чамци се израђују код фирме Ф. Р. Лауерсен у Вегесеку код Бремена.

За полазну тачку ове екседиције узета су Канарска острва, а искрцавање биће на западно-индиским острвима. Извођење овог плана биће у јануару, јер су онда јачи пасатни ветрови него лети.

Ова ваздушна лађа биће у облику „Персевала VI.“ и износиће 7.500 кубних метра. Али како ће се свакодневном потрошњом материјала за моторе смањивати тежина, то ће се ради одржавања равнотеже балон оптерећавати баластом воде, која ће се узимати из мора. Удешена је једна справа, која ће пливати, спуштена на конопцу са лађе, по води и давати знак онима на ваздушној лађи, ако лађа сиђе испод нормалне висине.

Гондола има облик барке, која се у води увек сама намешта за пловидбу. Две машине од 150 коњских снага покретаће и пропелер, а и лађин ваљак ако буде потребно пловити морем. Ноћу ће се машине заустављати и остављаће се, да балон гоне само пасатни ветрови.

Уље за кретање мотора и храна спремиће се за осам дана. Предузетници се надају да при повољним пасатним струјама могу прећи океан за пет дана.

Ово „везивање“ новог света са старим неће имати у пракси велике примене. Превоз преко океана ваздушном лађом зависи, као што се види, од многих околности. Осим тога врло је опасно употребљавати ваздушну лађу у нужди као морски брод. Са тим је већ било рђавих искустава.

— **Успех авијатичара Бјеловучића.** Онамад је авијатичар Бјеловучић у Исиле-Мулине-у узлетео на својој летећој машини и као стрела је полетео према Паризу. Држао је управо према Ајфеловој кули. У висини од 800 метара више пута је облетео око куле, па је онда одлетео натраг у Иси. Силан свет је гледао то успело летење.

— **Летење са 5 путника.** Из Лиља јављају: Авијатичар Брегé се је дигао у ваздух на свом биплану, понео је на својој машини пет путника и тиме је поставио светски рекорд. Спустио се је сасвим глатко.

РАЗНО.

— **Новине на лађама.** Колико се свет навикао на новине, најбоље се види из тога, што су велике путничке лађе почеле да издавају дневне листове за време путовања по мору. По тврђењу једног енглеског листа, многи велики пароброди имају своју властиту штампарију и своје новине, које захваљујући безжичној телеграфији доносе најновије вести у исто време, кад и новине на копну. Тако је за време последњих енглеских избора »Лузитанија« лист на лађи истог имена, доносио вести о резултату избора у исто време кад и листови на копну. Чак је било и таквих случајева, да су путници на том броду пре дознавали резултат избора, него њихови земљаци на копну, јер за штампање и растурање једног таквог листа на лађи треба много мање времена него иначе.

Највећи енглески поморски лист је »Кунард дељи билетин«, који се штампа у 2000 до 2500 примерака, а име 32 стране и продаје се за 2 и по центи број. Compagnie Generale Tranzantlantique издала је на својим бродовима »Journel de l' Atlantique« и то илустрован.

Немачка бродарска друштва дају листове на својим лађама бесплатно. Северонемачки Лојд издаје на својим лађама »Српске новине«, а Хамбург-Америка »Атлански дневник«, који има 16 страна текста полу на немачком, а полу на енглеском језику.

— **Шта осећа обешени.** У једном американском листу износи J. T. Ман овај свој доживљај: Приликом завере у Баранкасу био сам обешен и четири минута сам стајао између неба и земље. Случајно је крај мене трошао један американски официри и пресекао уже и тако ме спасао. Кад су испод мене тргли даску, на којој сам стајао кад су ме обесили, учинило ми се, као да ћу прснути. Жиле су ми биле забрекле, те ми се чинило, да ће прснути. Осећао сам такве болове, какве нисам могао ни замислити. После тога су ми се живци умртвили и ја сам се успавао као да сам опијен. Очи су ми трептале у некој светлости сличној оној, кад се отворених очију гледа кроз воду. У устима сам осећао некакву сласт. Уши су ми звониле и ти ме гласови све више успављивали и тако сам се осећао све док нисам дошао к себи.«

— **Ситнице.** У ранија времена у провинцији Клионтању жене су се смеле преудавати чим би муж отишао на путовање дуже од двадесет дана.

— Писмо, које са Нигера иде преко пустиње Сахаре у Мароко, путује осамдесет дана.

— У Сједињеним Св. Америчким Државама троши се дрва, с главе на главу, пет пута више него у Европи.

— Сваке године дешава се у свету 60 до 100 земљотреса. Број појединих удара варира између 2000 и 5000.

— На свету живи много више људства које се храни рибом него људства, које се храни месом.

— Немачки цар има једну руку поузету.

— Пчела мора 218.550 цветова обићи док једну фунту меда сабере

— Највећи је трг за продају гусака у Фридрихсфелду код Берлина. Тамо се пазарних дана прода по 20.000 гусака.

— Шта ћемо и куда ћемо са нашим ђацима. Богати родитељи збринуће лако своју децу, али шта ћемо и куда ћемо са онима ђацима, који су сиромашни, који немају где а не чему да живу, који не могу на више школе, а здрави су и ваљани су, па заслужују, да се и за њих заузмемо, да их ишчупамо из јада сиротиње и пропасти?

Све те ваљане здраве Србе ђаке од 12 до 15 година, који су макар основну школу добро изучили, препоручујте »Привреднику«, који ће их лепо упутити и добро удомити.

За ваљану децу, за коју се „Привредник“ заузме, збринуто је — као што је познато — све, све од првог дана шегртовања, па док не стану на своје ноге, док не отпочну своје самосталне радње.

Нужни капитал — за отпочетак самосталне радње — осагураће се тима питомцима, који су ваљани, па се држе у свему свога реда.

„Привредник“ се заузме онда, да се према себи са ваљаним Српкињама и ожене.

Упућујте, дакле, увек и неупућене родитеље и неразумну децу и све Србе уопће: како ваљани људи своју срећу најсигурније постизавају, макар и сиромашни били.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Изборни покрет у Хрватској.

Загреб, 21. августа. Изборни је покрет започео. Хрватско српска коалиција закључила је, да постави у свих 88 котарева своје кандидате, ако се не постигне споразум с баном Томашићем.

Турско-грчки конфликт.

Беч, 21. августа. У овдашњим дипломатским круговима држи се, да турско грчки конфликт не садржава у себи ратну опасност.

Бечка освета.

Љубљана, 21. августа. Владин је комесар одредио, да се одсад све варошке објаве морају доносити на словеначком и **немачком** језику.

Народно здравље.

Очи огледало душе — најлепши урес.

Коме нису познати они лепи стихови Мирзе Шафиа, у којима он очи доводи у везу са карактером и које с правом назива најлепшим украсом лица. Већ због тога нега очију свакоме треба да буде пријатна дужност, а камо ли тек, кад се има у виду и њихова важност као органа. Истина, ниједан човек не може сам себи створити лепе очи, ако му их сама природа није дала, али може пазити, да отклони од њих много што шта, што им шкоди, па чак може, ако не њихову боју, а оно бар њихов сјај, знатно променути. Племенита и добра срца људи увек ће имати благ поглед, који је много пријатнији од немирног, лукавог погледа најлепших очију. Исто тако лепе очи често унакажавају разне ружне навике, као на пример извртање и расколачавање очију, што нам се свиђа само онда, ако се то ради на бини, а не и у обичном животу. На те мане треба добро пазити и одвикавати их се.

Нега очију код деце и одраслих.

Нега очију мора почети одмах, првих дана по рођењу. У своме делу „Вештина остати лепа“ препоручује Берта Верденфелс мајкама, да запаљење очију код деце не лече одмах нишадором и разним другим мешавинама.

Треба само, вели она, деци очи редовно прати благим млеком или камилским чајем, иначе није искључена могућност, да деца, место да оздраве, остану слепа. Осим тога мала деца се не смеју излагати јакој светлости или великом ветру. А покривати децу шлајером није пробитачно, јер се тако деца привикавају на чкиљење.

Списатељица нарочито удара против ношења наочара код деце. Родитељи смеју деци допустити да носе наочаре тек онда, кад им то лекар препоручи, иначе морају строго пазити, да деца не би у игри или од комедије метала на очи наочаре, јер кад се очи једном навикну на стакло, не могу се више одвићи.

Чувајмо очи!

Да се очи чувају, треба се држати ових савета:

Нипошто се очи не смеју напрезати при недовољној светлости.

Светлост мора увек долазити с леве стране. Књигу и друге предмете не смемо примаћи очима више, него што је потребно, да се може читати. Исто тако не треба носити високе а уске крагне.

Соба у којој се станује не сме се много прегрејавати. Хладне ноге су често узрок очним болестима. Нипошто се не сме читати лежећи или за време вожње колима, јер у оба случаја очни мишићи много слабе. То исто важи и кад је човек уморан и дремован. На књигу коју читамо или на артију по којој пишемо не смеју падати сунчани зракови. Кад се мора радити штогод, што замара очи, као плетење, шивење, читање ситних слова и т. д. не треба заборавити с времена на време погледати у даљину нарочито у зелен, да се очи одморе.

Ако човек мора да носи наочаре у боји због јаке светлости, онда нека не заборави да их одмах скине чим та светлост или потреба наочара престане.

Исто тако треба неговати и чувати и очне капке. Прашина, зној, дим и др. често пута проузрокују запаљење очних капака, због чега ови поцрвене, отекну и почну да крмељаве. У том случају најбоље је сваки дан неколико пута по 15 минута држати на очима хладне крпе, а ако ни то не помогне, одмах питати лекара за савет.

Нарочита очна болест, која се најчешће јавља код женских, јесте сужење очију. Многи томе не поклањају никакву пажњу, али кад сужење очију узме веће размере оболе унутарњи очни углови, а осим тога очи морају изгубити свој сјај. У опште многе сузе кваре очи, док мала влага повећава њихов сјај.

У сваком сличају чим се код очију примети штогод необично, одмах треба ићи лекару и њега питати за савет, да болест не би узела веће размере и прешла у неизлечиву.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

21. августа 1910.

Пшеница нова	К	9·60—·—
Пшеница стара	„	9·——·—
Зоб	„	7·20—·—
Јечам	„	6·—·—
Кукуруз	„	5·25—·—
Лањик	„	7·—
Мувар	„	5·50
Пасуљ	„	11·—.

Све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	К	56—60
Свињи тешки по кили	1 К	04.06
средњи „ „	1 „	1
„ лаки „	„	90—98
„ мршави пар 200—280	„	
Теоци по кили	„	60—64
Јагњци по кили	„	54—60
„ по пару 30—36	„	
Кљукане гуске по кили	1 „	06·40
Јаја 8 комада	„	—40

С будимпештанске берзе. *Будимпешта*, 2. септембра п. н. Пшенични промет 30.000 мет. цент.; Октобарска пшеница К 9·99; априлска пшеница К 10·21; октобарско жито К 7·40; априлско жито К 7·76; октобарска зоб К 8·07; априлска зоб К 8·38; мајски кукуруз К 5·86.

Нафта у Србији. У близини села Раче, у срезу косаничком, у топличком округу, откривена је, како се отуд тврди, нафта и послата у Београд ради анализе.

Срби родитељи,

шаљите своју ваљану децу у трговину и на занат.

Србине,

не испуштај земљу из шака,

јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмеран народни губитак, сигурна и неизбежива народна пропаст, највеће српско народно издајство!

ПОЗИВ
у свечану седницу Књижевног Одељења
Матице Српске.

Господа чланови Књижевног Одељења, почасни и редовни чланови Матице Српске, као год и чланови приложници, умољавају се, да изволе доћи у свечану седницу Књижевног Одељења, која ће бити у суботу 28. августа (10. септембра) о. г.

У седници ће говорити члан др. Милан Савић у спомен и славу преминулом члану дру **Ники Максимовићу**.

Састанак је у 4½ часа по подне у дворани Матице Српске.

Седница је јавна.

У Новом Саду, 19. августа (1. септембра) 1910.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

ПОЗИВ
У ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Господа почасни и редовни чланови Матице Српске умољавају се, да изволе доћи у главну скупштину Матице Српске, која ће бити у уторак 31. августа (13. септембра) о. г. у 9 часова пре подне у великој дворани овд. гранд-хотела Речеја (Мајера).

У Новом Саду, 20. августа (2. септембра) 1910.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
За уредништво одговара: **Тоша Грујић**

ОГЛАСИ.

Др. Лаза Марковић
лекар

вратио се с пута и прима болеснике у свом стану (Нови Сад, Деаков трг 3.) од 11—12 и од 3—4 сах.
437 2—3

ШКОЛЕ ПОЧИЊУ

ђаци треба да се понове. За јесењу и зимску сезону приспео је велики избор модерног одела конфекцијској радњи.

ПАНТЕ СПАИЋА У НОВОМ САДУ.
Дунавска улица бр. 36. 432 2-10

Цене познато јефтине.

ПРЕУЗИМАЊЕ
РЕЧЕИЈЕВА ХОТЕЛА.

ЈОВАН ЛАНГ, досадањи кувар код Речеја, који је практиковао у ово- и иноземских хотелима своју струку, преузео је са 1. септембром т. год. рестаурацију, пивницу и редуту Речеијева хотела.

Препоручује се за приређивање банкета за разне свечаности и сватове по врло умереној цени.

Нарочито препоручује своју добру кујну и изврсно пиво и добра чиста природна вина.

Моли за што многобројнију посету п. н. публике. 435 3-5

20 до 50 круна дневно!

Може сваки без разлике сталежа код нас са продајом **дозвољених срећака и папира трајне вредности** заслужити.
Проспекте су на српском језику и веома лако се дају продати. Сваки који марљиво ради, може се основати најбољу будућност. — **Награда је велика!** Понуде српске ваља слати на:

»Neue Fortuna« Budapest. V., Börse, Postfach 78. 440 1-1

Пажња!

Отворена је
: : стручна школа : :
Рици Бергер

за писање на машинама, за књиговодство, стенографију, немачки језик, калиграфију (красопис).

Строго стручна Брзо, савесно и метода! целисходно!

На располагању стоје машине разних система. Настава у писању на машини траје 14 дана. Хонорар К 20·— Поука у књиговодству и стенографији траје 4 месеца, а хонорар је за прво К 12·—, за друго К 10.— месечно. За немачки језик је хонорар К 8·— месечно, за калиграфију је хонорар К 10·— месечно. Поука почиње сваког 1. и 15. у месецу. Пријаве се примају у прив. трг. школи. Ханска ул. 4.
Нови Сад. 108 31-150

НАЈЈЕФТИНИЈЕ И НАЈБОЉЕ
уз највећи избор
можете пазарити
У НАЈВЕЋОЈ ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ
ЉУБОМИРА ПОПОВИЋА
у НОВОМ САДУ, у Кошутовој ул.
Најбољи квалитет робе. Јефтиније него игде.
518 46-100

ПРОМЕСЕ
4%
Потиско-Сегединских срећака
од год. 1880.
Главни згодитак К 180.000·—

5 згодитака по К 2.000·—, 5094 згодитака по К 240·—

Жребање 1. октобра 1910.
ЦЕНА К 8·—

издаје
МЕЊАЧНИЦА
ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА у Новом Саду.
222 3—

*) Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље заједно са 35 пот. за поштарину.

КО ЖЕЛИ ДА УШТЕДИ

а да не обиђе свога младог Србина трговца нека потражи

најновију српску помодно-мануфактурну, платнарску и мушког штофа трговину

где ће се уверити **да заиста најлепше, најновије и најјефтиније** може пазарити у радњи

Душана С. Марковића
код Сремца.
НОВИ САД
Кошут-Лајошева улица бр. 37.
Винклеова пивара. 227 (16-25)

ЖЕНСКА
Стручна Школа
ЗА ШИВЕЊЕ И КРОЈЕЊЕ
ОЛГЕ СТАНОЈЕВИЋ

:: налази се :: **У НОВОМ САДУ.** Дунавска ул. 28.

Практично **кројење и шивење** свију врста женског одела, као и теоријско **цртање кроја**, у коме се је за наставницу у Бечу усавршила, — предаје у засебним течајевима за почетнике, а у вишим течајевима за усавршавање.

Течајеви за **кројење** трају 15 дана, виши течај два и три месеца, а почетнички шест месеци. Свршетком течаја добијају ученице сведоџбе са свим шнитовима садање моде.

381 5—12

Ближи услови у самом заводу.

Дајем на знање, да сам отворио своју

адвокатску канцеларију

у Вел. Кикинди,

Српска улица, на ћошку преко пута од поште и лечника Симића (кућа гђе уд. Пачу).

Потребујем једног писара.

Др. Светислав Михајловић

434 3 3 адвокат.

Галантеријска кратке робе мушких шешира трговина

М. П. Бикара

У СОМБОРУ,

потребује **2 млађа помоћника**, који могу одмах ступити. Знање мађарског језика је нужно. 439 2-2

Адвокатска канцеларија

Ђоке Стојковића

у Жабљу,

потребује једног адвокатског **кандидата** од 15. септембра п. н. к. који већ има бар 1 годину праксе.

436 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА, ДЕЛИКАТЕСНА И ВИНАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ ВАГНЕРА Нови Сад

препоручује своје богато снабдевено стовариште најбоље врсте:

деликатес шпецијалитета, раног воћа и поврћа, копунов (пулара) и дивљачи, француска кујна хладних јела за приређивање рибе, хладетине, паштете, сендвиче и т. д. уметнички и кусно изведена, **по најјефтинијим ценама**. Довољна је једна посета, па са се поштов. грађанство увери, шта де све добро може код нас добити.

64 (33 52) **ценовник бесплатно.**

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy-Samenbeize).

НАЈФИНИЈА зејтина, пиринца, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика.

МИНХЕНСКО шпатен пиво у флашама. Највећи избор минералне свеже воде. Разне сорти сирева. Фришких сардина и других разних РИБА.

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Основана 1866. Главна улица бр. 27. Телефон бр. 76.

Разна калифорнијска ВОЋА Праве манастирске ШЉИВОВИЦЕ.

Грчка лековита вина: **Mavrodaphne, Cypro, Ahaier, Malvasier.**

Сваки дан свежа путера за тој, са спахилука надвојводе Албрехта.

Најбоље врсте ВИНА бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени.

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

63 31-52

Књижевни оглас.

Нова књига

Беседе дра Михаила Полита Десанчића

III. део, прва књига, изашле су из штампе и разашиљу се претплатницима и књижарима. Цена је **4** круне, а поштарина 30 фил. Наруџбине уз готов новац шаљу се на штампарију деоничарског друштва „Браника“ у Новом Саду. У тој новој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. Пријатељи се умољавају да ову књигу што више распростиру.

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро Urquell ПИЛЗАНСКО ПИВО. 232 47-150

НИКОЛЕ КАПАМАЏИЈЕ

Трговачка школа и Пансионат

У БЕЧУ.

(Адреса: N. Kapamadžija, Wien VI. Mariahilf, Millergasse 43)

Циљ је ове школе, да младиће, који немачки знају, обично за 2 године у трговачким наукама тако обучи и усаврши, да буду способни у сваком трговачком или фабричком комптоару, у банкама или новчаним заводима ваљано радити. Они ђаци пак, који без икаквог знања немачког језика у школу ступе, морају прво немачки научити, па онда тек могу бити редовни ђаци.

За зрелије младиће са добром школском припремом и знањем немачког језика постоји једногодишњи стручни курс (Einjäriger · Fachkurs), у ком се горе поменута циљ за 10 месеци може постићи.

Срби ђаци имају осим редовних предавања, (која су чисто на немачком језику) и засебну наставу, где свестрано и темељно уче немачки језик и нешто од других предмета, које на српском, које на немачком језику.

Школарина износи (осим 4 К уписнине) 220 К а. вр. годишње, а може се полугодишње напред платити.

Књиге стају од прилике 20 К.

У свези са школом и у истом здању постоји и новоуређени

ПАНСИОНАТ

где су ђаци не само у брижљивој нези и под строгим надзором добро смештени, него и засебну поуку како у немачком језику, тако и у осталим трговачким наукама добијају.

Како је место у пансионату ограничено, а више од половине места већ сад попуњено, то се могу нове пријаве само онда осигурати, ако се што пре учини и прва рата пансионатске своте по програму одмах уплати.

На жељу родитеља смешта директор ђаке и у приватним кућама на стан и кост.

Школа почиње 4. (17. септембра.) 420 3—6

Програми се шаљу ан захтевање бесплатно.

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ

Основ. 1904. г. Основ. 1904. г.

знатно је проширена са новим брзотисцима, великим избором слова, модерних орнамената и шара — препоручује се п. н. публици у месту и околини за израду

сваковрсних штампарских послова

који се израђују у духу савремене модерне технике по најумеренијој цени.

Грађевински и инжињерски биро

Браће Матића

инжињера и градитеља

у Новом Саду

Верешмартијева ул. бр. 12 а.

Примамо израду скица и нацрта, приближних и детаљних прорачуна за градњу сваковрсних нових зграда (куће за станове, школе, цркве и т. д.), те за преоправку старих. Израђујемо приближне и детаљне пројекте за градска инжињерска уређења као: регулаторне основе, канализације, водоводе и т. д. Предузимамо извођење свих горњих послова. Пројекте за градње, које смо предузели, израђујемо бесплатно иначе наплаћујемо их по ценама удружења угарских инжињера и архитекате или по погодби. 438 2-3

Примам на машини

штрикање и потштрикавање

ЧАРАПА

по умереној цени.

J. Пандуровић,

2 39-100 Кошутова улица бр. 25. врата 9.

ПАРНА МАШИНА

од 80 коњских снага с казаном и с једном новом бр. IV и једном бр. I пресом за цигље, од *Rittsr & Koller, Constanz* продаје се због обустављања машинске израде. Уз машину је и аутоматски сто за резање црепа и један обичан сто за резање

Ко жели машину купити нека се обрати на: Karl Profuma, Ujvidék, Zrinyi-Illona utcza 14. 427 5—5

Помодна мануфактурна трговина код „Анђела чувара“

Матије Леви и друга

Главна пијаца — У НОВОМ САДУ. — у згради „Хотела Јелисавете.“

Упозорујемо учтиво поштоване муштерије из Новог Сада и околине на наш сталан

велики избор у помодној роби

као и на наша призната добра платна, чаршаве и све врсте платнене и беле робе.

Велики избор тепиха, завеса, креветских гарнитура, блуза, жипона и женског рубља.

Потпуне опреме за невесте.

Сопствени производ јоргана и матраца. Рубља за институте.

Мустре бесплатно, франко. Поруџбине почевши од 20 круна, поштом франко. 240 15-30

Од Ц. Кр. Земаљског Школског Одбора одобрен

ПАНЗИОНАТ СА ШКОЛОМ

ЗАЈЕДНО ЗА УЧЕНИЦЕ, ЗА ВИШЕ СВЕСТРАНО ОБРАЗОВАЊЕ

ХРИСТИНЕ ЈОВАНОВИЋ У БЕЧУ,

WIEN, VIII., Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај. Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, француска и енглеска. Предају најбоље наставничке снаге.

Пријаву и упис ваља извршити што раније код управе овог панзионата, иначе се доцније пријаве после заузетих места не ће уважити. 391 4-5

Најјефтинији и најштедљивији рад.

Оригинални **„ОТО“** мотори

за течна горива

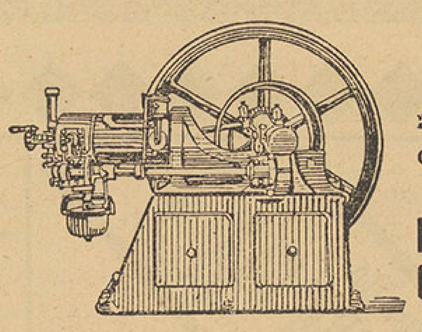

машине са усисавањем плина.

Мотори за сиров олај на висок притисак (Diesel)

најбоље начињени од 1 до 1500 HP (коњских снага) за обрт, пољопривреду и индустрију.

БЕНЗИНСКИ ЛОКОМОБИЛИ од 4 до 20 HP за вршидбу,

ПОТПУНЕ ВРШАЋЕ ГАРНИТ УРЕ.

Специјалитет: Локомобили- самоходи, покретљиве справе за цепање дрва, шмрк-кола, кола за осветљење и т. д. Машине за обраду дрва од фирме Е. Кислинг и Комп., Лојпциг.

78 28—52 **LANGEN & WOLF, Motorenfabrik**

Филијала: НОВИ САД, Темеринска улица 1.

Проспекти и трошковници бесплатно. — Траже се солидни заступници.

Најстарија и највећа фабрика мотора на кошу.

ПАРФИМЕРИЈА

ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД

Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.

Главно заступство „KODAK“, фотографских апарата за г. г. аматере и хигијенских завоја. 106 123-

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«